

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра журналістики та українознавства

06-10-69М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних завдань та самостійної роботи з
навчальної дисципліни

«Прикладна мас-медійна логіка»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Журналістика»
спеціальності 061 «Журналістика»
денної та заочної форми навчання

Рекомендовано науково-
методичною радою
з якості ННІЕМ
Протокол № 2
від 19 жовтня 2021 року

Рівне – 2021

Методичні вказівки до виконання практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Прикладна мас-медійна логіка» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Журналістика» спеціальності 061 «Журналістика» денної та заочної форми навчання [Електронне видання] / Фінклер Ю. Е., Клинова-Дацюк Г. Д. – Рівне : НУВГП, 2021. – 18 с.

Укладачі: Фінклер Ю. Е., к.філол.н., професор кафедри журналістики та українознавства; Клинова-Дацюк Г. Д., к.і.н., доцент кафедри журналістики та українознавства.

Відповідальний за випуск: Малевич Л. Д., к.філол.н., доцент, завідувач кафедри журналістики та українознавства.

Керівник групи
забезпечення

Супрун В. М.

© Ю. Е. Фінклер,
Г. Д. Клинова-Дацюк, 2021
© НУВГП, 2021

Передмова

Вивчення навчальної дисципліни «Прикладна мас-медійна логіка» є важливим і потрібним. Оскільки при написанні аналітичних матеріалів потребується виняткове вміння аналізувати, оцінювати, аргументувати та робити глибокі

Мета вивчення дисципліни – сформувані та вдосконалити культуру мислення студентів шляхом засвоєння ними основних знань з логіки та вироблення навичок доказового, несуперечливого мислення під час застосування набутих знань в практичних ситуаціях, розвивати аналітичні здібності та навички логічного мислення у процесі створення якісного журналістського продукту.

Основні завдання:

- розкрити значення логічних знань для формування культури мислення майбутніх фахівців у галузі журналістики, пізнавальне та практичне значення навчальної дисципліни;
- показати роль логіки як важливого підґрунтя для успішної діяльності в галузі журналістики;
- ознайомитися із закономірностями розвитку логічних знань та їх обумовленість суспільними процесами;
- продемонструвати зв'язок логіки з іншими науками.

У процесі викладання курсу передбачено формування таких **компетентностей:**

а) загальних: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, пошуку та опрацювання інформації з різних джерел; здатність здобувати знання й розуміти площину їхнього застосування в професійній діяльності; здатність до міжособистісної взаємодії, працювати як самостійно, так і в команді; здатність діяти соціально відповідально та свідомо;

б) спеціальних (фахових): здатність науково-критично осмислювати традиційні та новітні концепції масової комунікації на межі предметних галузей журналістики, реклами, ПР та редагування; здатність використовувати основні категорії, поняття, терміни, класифікації масової та соціальної комунікацій в науковому та практичному аналізі суспільних процесів у сучасному світі; визначати тенденції їх розвитку; науково-

критичне осмислення традиційних та новітніх наукових концепцій теорії масової та соціальної комунікацій; виявлення основних тенденцій формування сучасного інформаційного простору; уміти розробляти та обґрунтовувати пропозиції щодо розв'язання стратегічних проблем суспільства;

програмних результатів навчання:

передбачати реакцію аудиторії на інформаційний продукт чи на інформаційні акції, ураховуючи теоретичні засади й методи соціально-комунікаційних та інших наук; генерувати інформаційний контент та проводити кількісний та якісний інформаційний аналіз проблематики досліджуваних ЗМІ; практикувати, застосовуючи інформаційні та комунікаційні технології, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань / видів суспільної діяльності).

**Розподіл годин практичних занять
для денної та заочної форми навчання**

Змістова тема	Кількість годин, денна форма	Кількість годин, заочна форма
Змістовий модуль 1. Логіка як наука, її роль у процесі комунікації		
Т.1 Логіка як наука	2 год.	2 год.
Т.2 Історія виникнення й розвитку логіки	2 год.	-
Т.3 Логічні можливі світи	2 год.	-
Т.4 Логіка і комунікація	2 год.	2 год.
Т.5 Судження	2 год.	-
Змістовий модуль 2. Логіка в практиці міркувань		
Т.6 Вислови	2 год.	2 год.
Т.7 Виводи	2 год.	-

Т.8 Аргументація	2 год.	-
Т. 9 Евристика	2 год.	-
Т.10 Логічні помилки	2 год.	-
Разом	20 год.	6 год.

Теми практичних занять

Змістовий модуль 1. Логіка як наука, її роль у процесі комунікації

Тема 1. Логіка як наука

План

1. Предмет логіки.
2. Поняття про мислення. Абстрактне мислення.
3. Основні логічні закони.
4. Способи встановлення істинності висловлювань.
5. Специфіка застосування логіки в мас-медіа.

Запитання для актуалізації знань та завдання для самостійної роботи

1. Яке визначення логіки як науки?
2. Що таке мислення?
3. Розкажіть про види мислення.
4. Що таке міркування і яка його структура?
5. Чим відрізняються правильні міркування від неправильних?
6. Чи можна засобами логіки встановити істинність засновків та висновку міркування?
7. Що таке логічна форма міркування?
8. Чому для визначення логічної форми в логіці створені формалізовані мови?
9. Чим формалізована мова відрізняється від природної?
10. Закон тотожності.
11. Закон несуперечності.
12. Закон виключення третього.
13. Розкажіть про особливості застосування логіки в мас-

медіа.

Література (*Тут і далі вказано номери джерел у списку рекомендованої літератури).

[1, 2, 3,4, 7,8,9,10,12,13]

Тема 2. Історія виникнення й розвитку логіки

План

1. Виникнення логіки.
2. Індійська логіка. Китайська логіка. Антична логіка.
3. Схоластична логіка.
4. Ренесансна логіка та логіка Нового часу.
5. Математична логіка.
6. Багатозначні логіки.
7. Модальні логіки.

Запитання для актуалізації знань та завдання для самостійної роботи

1. Розкажіть про історичні етапи виникнення логіки.
2. Охарактеризуйте їх часові рамки і фундаторів.
3. Що вивчає математична логіка?
4. Що таке софізм? Наведіть приклади софізмів.
5. У чому сутність аксіоматичного методу?
6. Що таке парадокс? Наведіть приклади парадоксів.
7. Що таке числення? Наведіть приклади числень.
8. Що таке алгоритм? Вкажіть характерні властивості алгоритмів.
9. Що таке алгоритмічно обчислювана функція?
10. Розкажіть про виникнення багатозначних логік та їх функції.
11. Що таке модальна логіка?
12. Особливості побудови модальних систем.

Література

[1, 2, 3, 4, 8, 9,10, 11, 13, 15]

Тема 3. Логічні можливі світи

План

1. Поняття модальності й види логік.
2. Поняття істини, правди, правильності й достовірності.
3. Мас-медійні повідомлення з позиції можливих світів.
4. Застосування норм логіки в різних видах літератури.
5. Завдання мас-медіа під час визначення істинності й правдивості повідомлень.

Запитання для актуалізації знань та завдання для самостійної роботи

1. Охарактеризуйте поняття як форму мислення.
2. Поясніть, що становить зміст поняття ?
3. Поясніть поняття істинності в традиційній логіці.
4. Трактуйте істинності в багатозначних і ймовірнісній логіках.
5. Парадокси при визначенні істинності.
6. Трактуйте правдивості в модальних логіках.
7. Мас-медійні повідомлення з позиції можливих світів.
8. Застосування норм логіки в різних видах літератури.
9. Розкажіть про завдання мас-медіа під час визначення істинності й правдивості повідомлень.

Література

[1, 2, 3,4, 6,7,8, 10, 13, 15]

Тема 4. Логіка і комунікація

План

1. Комунікація, її мета і структура.
2. Логічна культура як чинник формування культури спілкування.

3. Логіка як підґрунтя для виховання культури мислення журналістів.
4. Логіка і дослідження в галузі інформаційних технологій.

Запитання для актуалізації знань та завдання для самостійної роботи

1. Дайте визначення терміну «комунікація», охарактеризуйте її структуру.
2. Розкажіть про загальне поняття комунікативної логіки.
3. Підготуйте інформацію про логічну культуру журналіста та її складові.
4. Назвіть основні одиниці логіки та їх використання в журналістиці.
5. Розкажіть про круги Ейлера як символічне відтворення відносин між поняттями.
6. Правила визначення та поширені приклади порушення правил логічного визначення.
7. Логічні операції розподілу, класифікації, дихотомії.
8. Розподіл та класифікація. Обмеження і узагальнення понять.

Література

[1, 2, 3, 4, 5, 6,8, 11,12, 15]

Тема 5. Судження

План

1. Загальна характеристика суджень. Види суджень.
2. Структура суджень.
3. Запис суджень з відношеннями мовою логіки предикатів.
4. Утворення складних суджень з простих за допомогою логічних зв'язок: кон'юнкції, диз'юнкції, імплікації, еквіваленції та заперечення.

Запитання для актуалізації знань та завдання для самостійної роботи

1. Загальна характеристика суджень, їх структура.
2. Типологія суджень.
3. Структура простого судження.
4. Види простих суджень: атрибутивні, екзистенційні і релятивні.
5. Розподіленість термінів у судженні.
6. Відношення між судженнями.
7. Судження з простими і складними предикатами.
8. Категоричні судження та їх види.
9. Розподіл термінів у судженнях.
10. Логічні відношення між категоричними судженнями.
11. Заперечення категоричного судження, тлумачення атрибутивних суджень мовою логіки предикатів.
12. Судження з відношенням.
13. Запис суджень з відношеннями мовою логіки предикатів.
14. Складні судження.
15. Утворення складних суджень з простих за допомогою логічних зв'язок: кон'юнкції, диз'юнкції, імплікації, еквіваленції та заперечення.
16. Умови істинності складних суджень.
17. Сформулюйте визначення категоричного атрибутивного судження, вкажіть його логічну форму.
18. Чим логічна форма категоричного судження відрізняється від логічної форми модального судження? Наведіть приклад.
19. Поясніть класифікацію категоричних суджень за якістю, кількістю, наведіть приклади.

Література

[1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 15]

Змістовий модуль 2. Логіка в практиці міркувань

Тема 6. Вислови

План

1. Загальна характеристика висловів.
2. Прості твердження. Визначення будови тверджень. Заперечення тверджень.
3. Джерела перевірки істинності тверджень.
4. Складні твердження. Визначення й види складних тверджень.
5. Логічний аналіз запитань і відповідей.
6. Запитання як різновид імперативів. Запитання і питальні речення.
7. Логічна структура запитання.
8. Види запитань: явні і неявні, прості й складні, відкриті і закриті.
9. Види відповідей: релевантні і нерелевантні, правильні і неправильні; сильні (повні), слабкі (неповні), надмірні відповіді. Тавтологічні (логічно або фактично) відповіді. Прямі й непрямі відповіді.

Запитання для актуалізації знань та завдання для самостійної роботи

1. Що таке вислови (твердження)?
2. Охарактеризуйте прості твердження.
3. Наведіть приклади простих тверджень.
4. Наведіть приклади заперечення тверджень.
5. Джерела перевірки істинності тверджень.
6. Що таке складні твердження?
7. Наведіть приклади різних видів складних тверджень.
8. Що таке інтеррогативна логіка?
9. Чи потрібно її вивчати фахівцю, зокрема журналісту? Відповідь обґрунтуйте.
10. Як пов'язане питання і запитання? В чому полягає різниця між ними?

11. Назвіть основні види запитань, наведіть приклади.
12. Чим відрізняється запитання щодо фактичних даних від запитання з опису способу дії? Наведіть приклади цих запитань.
13. За якими критеріями у загальній логіці відрізняють правильне запитання від неправильного? Наведіть приклади.
14. Чи завжди запитання, коректне з огляду на загальну логіку, є правильним? Наведіть приклади і поясніть.
15. Чим відрізняється реакція на запитання од відповіді?
16. Які види реакції на запитання ви знаєте? Наведіть приклади.
17. Вкажіть основні вимоги до правильних оповідних відповідей на запитання.
18. Вкажіть основні вимоги до правильних відповідей на запитання з опису способу дії.
19. Вкажіть основні вимоги до прямих і непрямих відповідей.

Література

[1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 11, 12, 13]

Тема 7. Виводи

План

1. Загальна характеристика умовиводу. Склад і структура умовиводу.
2. Дедуктивні та індуктивні умовиводи.
3. Загальна типологія умовиводів.
4. Недедуктивні умовиводи.
5. Умовиводи логіки висловлювань у традиційній логіці.

Запитання для актуалізації знань та завдання для самостійної роботи

1. Що таке умовивід?
2. Охарактеризуйте структуру умовиводу.

3. Що є матерією умовиводу?
4. Що є формою умовиводу?
5. Що таке безпосередні умовиводи?
6. Як формуються умовиводи за відношенням логічного квадрату?
7. Як формуються умовиводи модальності?
8. Як формуються умовиводи перетворення?
9. Що таке розділові умовиводи?
10. Охарактеризуйте суто розділові умовиводи.
11. Охарактеризуйте розділово-категоричні умовиводи та їх різновиди.
12. Охарактеризуйте розділово-умовні умовиводи та їх різновиди.
13. Що таке умовні умовиводи?
14. Охарактеризуйте суто умовні умовиводи та їх види.
15. Охарактеризуйте умовно-категоричні умовиводи та їх види.
16. Охарактеризуйте умовно-розділові умовиводи та їх види.
17. Що таке індукція?
18. Які різновиди має індуктивний умовивід?
19. Як відрізняються повна і неповна індукція?
20. Дотримання яких передумов збільшує ступінь вірогідності неповної індукції?
21. Чим характеризується наукова індукція?
22. Що таке умовивід за аналогією?
23. Як співвідносяться аналогія, дедукція та індукція.

Література

[1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13,15]

Тема 8. Аргументація

План

1. Поняття про аргументацію.
2. Типи аргументацій.
3. Структура аргументації: теза, аргументи, демонстрація.

4. Співвідношення понять „доведення” і „аргументація”, „спростування” і „критика”.
5. Види аргументації (доказова, недоказова, пряма, непряма).
6. Поняття про критику. Види критики.
7. Правила та помилки аргументації і критики.

Запитання для актуалізації знань та завдання для самостійної роботи

1. Що таке аргументація?
2. Охарактеризуйте типи аргументації.
3. Визначення доведення як логічної процедури.
4. Охарактеризуйте структуру аргументації.
5. Основні форми демонстрації.
6. Визначення прямої аргументації.
7. Основа поділу аргументації на прямі та непрямі.
8. Характеристика спростування як логічної процедури.
9. Наведіть приклад прямого доведення.
10. Побудуйте непряме доведення.
11. Що таке критика? Охарактеризуйте види критики (критика тез, критика аргументів, критика демонстрації).
12. Наведіть приклад спростування тези.

Література

[1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12]

Тема 9. Евристика

План

1. Суперечка як різновид аргументації.
2. Види суперечок: диспут, дебати, дискусія, полеміка.

3. Правила і методи ведення суперечок.
4. Стратегія і тактика суперечки.
5. Особливості суперечки в мас-медіа.

Запитання для актуалізації знань та завдання для самостійної роботи

1. Що таке суперечка?
2. Охарактеризуйте види суперечок. Яка різниця між ними?
3. Правило обґрунтування точки зору. Типові помилки.
4. Правило критики точки зору. Типові помилки.
5. Поняття про прийом впливу в суперечці. Коректні і некоректні прийоми.
6. Прийоми мовного впливу в суперечках.
7. Тактичні прийоми впливу в суперечках.
8. Психологічні прийоми впливу в суперечках.
9. Невербальні прийоми впливу в суперечках.
10. Визначте особливості суперечки в мас-медіа.

Література
[1, 2, 14]

Тема 10. Логічні помилки

План

1. Види помилок.
2. Помилки у висловах, твердженнях, запитаннях і відповідях. Помилки при виведенні знань. Помилки при аргументуванні.
3. Помилки в текстах на основі багатозначних логік.
4. Помилки в текстах на основі модальних логік.

Запитання для актуалізації знань та завдання для самостійної роботи

1. З'ясуйте статус логічної помилки у сучасній логіці.
2. Назвіть основні причини виникнення логічних помилок.

3. Які типи логічних помилок пов'язані з порушенням закону несуперечності?
4. У чому полягає логічна помилка «зсув плану розповіді»?
5. Порушенням якого закону логіки є логічна помилка «подання як істинної тези, істинність якої ще треба підтвердити аргументами»?
6. На яких операціях ґрунтується логічний аналіз тексту?
7. Назвіть завдання редактора під час оцінки тексту з погляду логіки.
8. Які прийоми допомагають виявити логічні зв'язки у тексті?
9. За допомогою яких прийомів перевіряють правильність логічних зв'язків у тексті?
10. Якими засобами виявляється логічний зв'язок між судженнями?

Література

[1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 15]

Рекомендована література

Основна література

1. Партико З. В. Логіка : підручник. Львів: Каменяр, 2019. 352 с.
2. Партико З. В. Логіка : підручник (теоретичні основи та прикладне застосування в мас-медіа). Київ : Ліра, 2018. 331 с.

Додаткова література

3. Бондар Т. Логіка : навч. посібник. Київ : Слово, 2011. 272 с.
4. Брюшкин В. Практический курс логики для гуманитариев : учеб. пособие. Москва, 1996. 320 с.

5. Гасяк О. Практична логіка. Алгоритми і зразки розв'язкових процедур : навч. посібник. Чернівці : Рута, 2008. 320 с.
6. Гладунський В. Логіка для студентів економічних спеціальностей : навч. посібник. Львів : Афіша, 2002. 360 с.
7. Зубенко В., Шкільняк С. Основи математичної логіки : навч. посібник. Київ, 2020.
8. Карамішева Н. Логіка (теоретична і прикладна) : навч. посібник. Київ : Знання, 2011. 455 с.
9. Конверський А. Логіка (традиційна і сучасна) : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 536 с.
10. Нікітченко М. Прикладна логіка : навч. посібник. Київ : Київський університет, 2013. 278 с.
11. Павлов В. Логіка у запитаннях, відповідях і аргументаціях : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 408 с.
12. Тофтул М. Г. Логіка : підручник. Київ : Академія, 2008. 400 с.
13. Хоменко І. Логіка у запитаннях та відповідях. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 400 с.
14. Хоменко І. Евристика: підручник. Київ, 2008. 280 с.
15. Шепетяк О. Логіка : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Фенікс, 230 с.

Інтернет-ресурси:

Електронна бібліотека Інституту журналістики
www.journ.univ.kiev.ua).

Зразки тестових запитання з навчальної дисципліни

1. Сприйняття – це:

- 1) одна з форм абстрактного мислення людини;
- 2) інтуїтивна очевидність;
- 3) одна з форм чуттєвого (емпіричного) відображення дійсності;
- 4) безпосередній процес міркування людини;

5) фіксація певної думки за допомогою мови.

2. Судження – це:

- 1) сукупність слів, які фіксують зв'язки предметів з їх ознаками, або відношення між предметами;
- 2) один з методів пізнання дійсності;
- 3) одна з форм абстрактного мислення людини, що розкриває зв'язки предметів з їх ознаками, або відношення між предметами;
- 4) одна з форм емпіричного відображення дійсності;
- 5) множина предметів дійсності.

3. Під законами логіки в сучасній логіці висловлювань мають на увазі судження, які:

- 1) є безпосередньо очевидними;
 - 2) завжди хибні (логічні суперечності);
 - 3) можуть бути істинними або хибними (виконувані);
 - 4) утворюються внаслідок класифікації понять;
 - 5) завжди істинні (логічні тавтології).
4. Доведення, з погляду сучасної логіки, – це:
- 1) сукупність упорядкованих фактів;
 - 2) одна з форм мислення людини, за допомогою якої на основі одних знань розкривається істинність або хибність інших знань;
 - 3) одна з форм емпіричного відображення дійсності;
 - 4) логічний засіб фіксації міркувань людини;
 - 5) інтелектуальна очевидність певного положення науки.

5. Визначте, вимоги якого формально-логічного закону порушені в наведеному нижче доведенні: Теза: Четверта планета від Сонця є богом війни римської міфології.

Аргументи:

- 1) Марс є четвертою планетою від Сонця (істина) і
 - 2) Марс є богом війни римської міфології (істина):
- 1) достатньої підстави;
 - 2) виключеного третього;
 - 3) заборони суперечності;
 - 4) тотожності;
 - 5) закони логіки не порушено.

6. Аргументи – це:

- 1) логічні суперечності;

- 2) вид понять, в обсягах яких узагальнюється більше одного предмета;
- 3) положення, істинність яких обґрунтовується у процесі доведення;
- 4) певне положення, істинність або хибність якого обґрунтовується в доведенні;
- 5) положення, з яких виводиться істинність або хибність тези.